

DOI 10.5281/zenodo.6244725

НАУЧНА ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ АФРИКАНСКА ЧУМА ПО СВИНЕТЕ (АЧС)

във връзка с определяне на специфичните рискови фактори за поява и разпространение на АЧС преди населване на новорегистриран животновъден обект № 4202-0073, собственост на Ангелина Лефтерова Дочева, находящ се в с. Радиново, община Марица, област Пловдив, предназначен за отглеждане на свине майки и свине за угодяване (ЖООС) съгласно Чл. 132, ал. 7 на ЗВД

Въведение

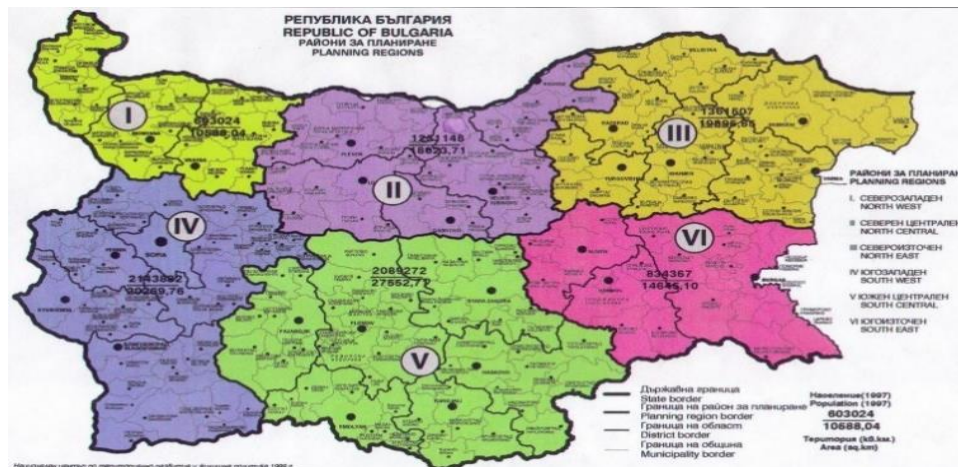
Животновъдният обект № 4202-0073, собственост на Ангелина Лефтерова Дочева, находящ се в с. Радиново, община Марица, област Пловдив, която е част от Южния Централен регион, включващ и следните области – **Пазарджик, Пловдив, Стара Загора, Смолян, Хасково и Кърджали**¹. Благоприятното географско положение на Южния Централен регион се определя от разположението му в средните части на южна България. Европейски коридор № 10, свързващ Средна Европа с Предна Азия и Близкия изток, преминава през него и определя интензивен трафик на транзитни товари и пътници. На неговата територия се пресичат пътища, които свързват Югозападния и Югоизточния региони. На север границата следва билото на Средна Стара планина, където намира Троянският проход (Беклемето), който през зимата е почти непроходим. Това оскъпява транспортните превози. Западната му граница съвпада с източната граница на Югозападния регион.

Източната граница на региона има административни функции. Тя достига държавната ни граница с Република Турция и Република Гърция. Тук при с. Капитан Андреево се отделя жп линия за Александрополис в Гърция. При прохода Маказа се строи нов път за Комотини (Гюмурджина) със средства на ЕС, който икономически ще съживи крайграничните територии и региона като цяло.

През януари 2010 г. е открит ГКПП край Златоград с шосе за Ксанти. Открит е най-новият ГКПП при Ивайловград-Кипринос. Съществуват още проекти за прокарване на шосета на юг към Егейско море.

¹ съгласно Заповед № РД 07-140/29.06.2005 година на Председателя на Националния статистически институт (НСИ), с която се утвърждава Класификацията на териториалните единици за статистически цели в България, съответстваща на европейската класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) и формира шест района за планиране (NUTS2)

Карта №1. Административно делене на Р.България по региони (съгласно изискванията на НСИ)

1. Правно основание

1.1 Национално законодателство

- Закон за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД);
- Наредба № 102 от 21.08.2006 г. за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта африканска чума по свинете (АЧС), която въвежда изискванията на Директива 2002/60/ЕС в националното законодателство;
- Наредба № 23 от 20.01.2006 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните;
- Наредба № 19 от 06.11.2007 г. за ограничаване и ликвидиране на някои екзотични болести по животните и мерките срещу везикулозната болест по свинете (Обн. - ДВ, бр. 95 от 20.11.2007 г., в сила от 20.11.2007 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 9 от 02.02.2010 г., в сила от 02.02.2010 г.);
- Наредба № 37 от 31.03.2006 г. за здравните изисквания към животните, от които се добиват суровини и храни за консумация от хора (Обн. - ДВ, бр. 36 от 02.05.2006 г.; в сила от 01.05.2006 г.; изм. и доп., бр. 4 от 16.01.2007 г., в сила от 16.01.2007 г.; изм. и доп., бр. 106 от 10.12.2013 г.);
- Програма за надзор и контрол на болестта Африканска чума по свинете в България през 2019–2021 г.
- Практическо Ръководство за борба с Африканската чума по свинете;
- Инструкция за почистване и дезинфекция в епизоотично огнище;
- СОП на ЗХОЖ -31 тV. т. 5 за реда и минималните срокове за населване на животновъдни обекти за отглеждане на свине, включително и в обекти, в които животни са умъртвени, поради възникване на огнище на Африканска чума по свинете;
- ЦОРХВ, Актуална информация за заболяването африканска чума по свинете в Италия, Северна Македония и Европа с бърза оценка на риска, DOI 10.5281/zenodo.5896563;
- ЦОРХВ, Актуализирано научно становище за оценка на риска от АЧС за промишленото свиневодство в Р. България в светлината на най-новите тенденции за осъществяване на биосигурност на фермите и прилагане на съвременен подход, осигуряващ безопасна търговия със свинско месо по стандартите на ОІЕ, 10.5281/zenodo.5054330;

1.2 Европейско законодателство

➤ **OIE Terrestrial Code Online Access:** <https://www.oie.int/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access> ;

➤ **Регламент 2016/429 от 9 март 2016 г.** за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животните;

➤ **Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 на Комисията от 7 април 2021 година** за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 129, 15.4.2021 г., стр. 1;

➤ **Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/623 на Комисията от 15 април 2021 година** за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 131, 16.4.2021г., стр. 137—167

➤ **Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/811 на Комисията от 20 май 2021 година** за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 180, 21.5.2021г., стр. 114—146;

➤ **Делегиран регламент (ЕС) 2020/687 на Комисията от 17 декември 2019 година** за допълнение на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на правила за профилактика и контрол на някои болести от списъка, ОВ L 174, 3.6.2020г., стр. 64—139

➤ **Решение за изпълнение (ЕС) 2020/1780 на Комисията от 27 ноември 2020 година** за изменение на приложението към Решение за изпълнение 2014/709/ЕС относно мерките за контрол на здравето на животните във връзка с африканската чума по свинете в някои държави членки, L 399, 30.11.2020г., стр. 12—38;

➤ **Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 от 14 февруари 2022 година** за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете, ОВ L 34, 16.2.2022г., стр. 6—45;

➤ **Решение за изпълнение (EU) 2022/62 на Комисията от 14 януари 2022 година** относно някои спешни мерки във връзка с африканската чума по свинете в Италия ОВ L 10, 17.1.2022г., стр. 84—87

➤ **European Commission working document SANTE/7112/2015- principles and criteria for geographically and temporally defining ASF regionalization:** https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ad_control-measures_asf_wrk-doc-sante-2015-7112.pdf ;

➤ **European Commission working document SANTE/7113/2015 - the Strategic approach to the management of African Swine Fever for the EU. The ASF Strategic approach is aimed to the EU countries affected by the disease and to EU countries free from the disease with a risk of introduction:** https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ad_control-measures_asf_wrk-doc-sante-2015-7113.pdf ;

Законодателство: Регламент за прилагане (ЕС) 2021/605 определя специални мерки за контрол на африканската чума по свинете беше приет от Комисията въз основа на новата правна рамка на Регламент (ЕС) 2016/429 („Закон за здравето на животните“) В Съюза се прилагат специални мерки за контрол на африканската чума по свинете в допълнение към правилата за превенция и контрол на някои болести от списъка, определени в Делегиран регламент (ЕС) 2020/687 на Комисията.

Мерки за зонироване на ЕС: Въз основа на епидемиологичната ситуация на африканската чума по свинете, областите, засегнати от това заболяване в съответните държави-членки, са изброени като зони с ограничен достъп I, II и III в приложение I към

Регламент за прилагане (ЕС) 2021/605. Последните специфични мерки за зонироване, предприети по отношение на развитието на ситуацията с африканската чума по свинете в Съюза, са включени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 на Комисията от 14 февруари 2022 г., изменящ Приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 на Комисията за определяне на специални мерки за контрол на африканската чума по свинете.

На базата на законодателството е разработена карта обобщаваща мерките за зонироване за африканска чума по свинете в Съюза и интерактивен инструмент за мерките на ЕС за зонироване на АЧС. Тя предоставя индикативно представяне на ограничени зони I, II и III, изброени в приложение I на Комисията Регламент за прилагане (ЕС) 2021/605, последно изменен с Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 на Комисията от 14 февруари 2022 г. Картата също така предоставя индикативно представяне на зарамена зона за африканска чума по свинете, както е посочено в Решение за изпълнение (ЕС) 2022/62 на Комисията от 14 януари 2022 г., свързани с Африканска чума по свинете в Италия.

Научни оценки на ЕОБХ

Следните научни оценки са предоставени от ЕОБХ на Европейската комисия във връзка с АЧС:

- Scientific opinion on ASF Exit Strategy: Providing cumulative evidence of the absence of African swine fever virus circulation in wild boar populations using standard surveillance measures;
- Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2018 to October 2019);
- Scientific Report on Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2017 until November 2018);
- Scientific Opinion on African Swine Fever in wild boar Scientific Report on Epidemiological analyses of African swine fever in the Baltic States and Poland;
- Supporting publication Report on Simulation-based investigation of African swine fever spread and control in wildlife without consideration of human non-compliance to biosecurity
- Scientific report - African Swine Fever epidemiological analysis;
- Scientific Opinion on African Swine Fever and wild boar;
- Updated Scientific Opinion on African Swine Fever on the risk of introduction into the EU;
- Scientific Report of EFSA on the Evaluation of possible mitigation measures to prevent introduction and spread of African swine fever virus through wild boar;
- Scientific Opinion on the Role of Tick Vectors in African Swine Fever in Eurasia;
- Scientific Opinion on African Swine Fever on the risk of introduction into the EU;
- EFSA Risk assessment of African swine fever in the south-eastern countries of Europe;
- EFSA Research gap analysis on African swine fever;
- EFSA Scientific Opinion on ASF ‘Research priorities to fill knowledge gaps in the control of African swine fever: possible transmission of African swine fever virus by vectors’;
- EFSA Scientific Opinion on African swine fever and outdoor farming of pigs;
- EFSA Technical Report ‘Epidemiological analysis of African swine fever in the European Union (September 2019 to August 2020);
- EFSA Scientific Opinion on ‘Ability of different matrices to transmit African swine fever virus.

2. Цел - Оценка на эпизоотичната ситуация в регион Южен Централен във връзка с възникналите огнища на заболяването Африканска чума по свинете и определяне на специфичните рискови фактори за поява и разпространение на АЧС преди населване на животновъден обект, предназначен за отглеждане на свине (ЖООС).

2.1. Идентификация на риска и оценка на рисковите фактори

Разпространение на АЧС в Европа и света

Генотип II на вируса на АЧС присъства в тринадесет ДЧ на ЕС към момента на оценката: Белгия, България, Чехия, Германия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Гърция, Италия и Словакия. През 2014 г. болестта бе ограничена главно в източната част на ЕС и се поддържаше в популацията на дивите свине по източните граници на ЕС, последвано от случайно пренасяне към домашни свиневадни обекти.

По данни на Системата за обявяване на болестите по животните на ЕК (ADIS) за периода 01.01.2020 - 20.02.2021 г. са констатирани общо 10 662 бр. огнища на болестта АЧС, като 1194 бр. са регистрирани при домашни свине, а 10 662 бр. са установените случаи при диви свине. На територията на Европа са засегнати 13 държави (България, Унгария, Полша, Литва, Латвия, Естония, Молдова, Словакия, Италия (Генотип I), Украйна, Румъния, Гърция, Сърбия и Германия), единствено Чехия и Белгия към момента са със статут „свободен от вирус” на АЧС (Карта 2).

През 2020 г. въпреки предприетите мерки за превенция и проведените мащабни осведомителни кампании за алармиране на населението положителни случаи на болестта са констатирани и на територията на Германия.

Развитието на епидемията в Румъния през 2018 г. – 2021г. показва нов модел на разпространение, като эпизоотичните огнища (ЕО) главно бяха съсредоточени в домашни свиневадни обекти от различен тип на отглеждане/различна категория с малко случаи при диви свине. Много е вероятно разпространението на АЧС при тази ситуация до голяма степен да зависи от участието на човешкия (антропогенен) фактор.

От началото на 2021 г. данните, относно ситуацията с АЧС в държавите-членки на ЕС събрани от информационната система ADNS за обявяване на някои особено опасни болести по животните показват намаляване на общия брой случаи на АЧС при диви свине през първото тримесечие в сравнение със същия период на 2020г. г. с общо 4158 случая, възникнали между януари-март 2021 г. (в сравнение с 4409 случая през януари-март 2020 г.). Откроява се обаче значителното увеличение на случаите в Словакия. За първи път болестта е потвърдена в страната през юли 2019 г. и броят на случаите се е увеличил десетократно от 57 случая на дива свиня през първото тримесечие на 2020 г. до 531 през това тримесечие. През изминалата година броят на случаите в Словакия непрекъснато се увеличава, достигайки общо 351 случая през 2020 г.

По данни на Системата за обявяване на болестите по животните на ЕК (ADIS) за периода 01.01.2022 - 20.02.2022 г. в държавите членки (България, Естония, Германия, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Сърбия, Словакия, Италия) и Украйна са констатирани общо 1838 бр. огнища на болестта АЧС при диви свине (Фиг. 1) и 96 при домашни свине (България, Северна Македония, Италия, Молдова, Румъния, Сърбия,

Словакия и Украйна) – Фиг. 2 . Единствено Чехия и Белгия към момента са със статут „свободен от вирус“ на АЧС (Карта 1).

Фиг. 1- брой на огнища на АЧС при домашни свине в ДЧ за периода 01.01.2022 - 20.02.2022 г.²

ASF.WB

A.S.F. in wild boar

Disease	Country	N° of outbreaks	Latest Dispatch Date
	Bulgaria	221	16/02/2022
	Estonia	20	16/02/2022
	Germany	339	18/02/2022
	Hungary	85	14/02/2022

Page 1 of 5

	Italy	43	15/02/2022
	Latvia	128	18/02/2022
	Lithuania	46	18/02/2022
	Moldova	1	16/02/2022
	Poland	592	18/02/2022
	Romania	196	18/02/2022
	Serbia	32	10/02/2022
	Slovakia	134	18/02/2022
	Ukraine	2	02/02/2022

Total: 1839

С Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/205 на Комисията от 14 февруари 2022 година за изменение на приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605 за определяне на специални мерки за контрол във връзка с африканската чума по свинете е променена регионализацията на Словакия, Литва и Полша.

² ADIS: https://ec.europa.eu/food/system/files/2022-02/ad_adns_outbreaks-per-disease_weekly.pdf

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

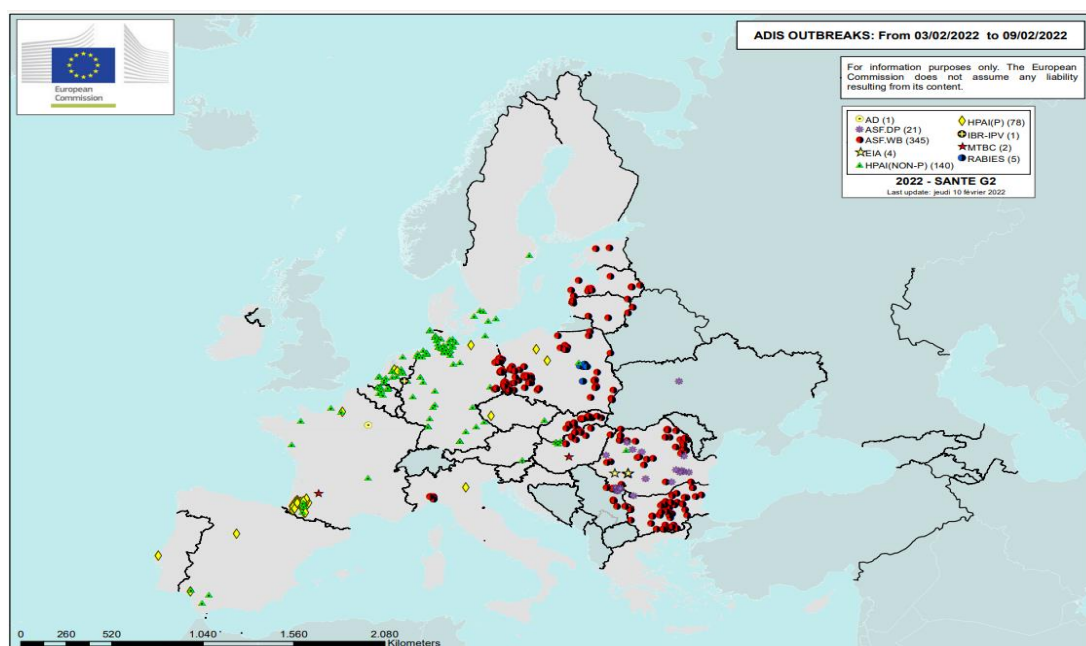
Фиг. 2- брой на огнища на АЧС при домашни свине в ДЧ за периода 01.01.2022
20.02.2022 г.³

ASF.DP

A.S.F. in domestic pigs

Disease	Country	N° of outbreaks	Latest Dispatch Date
	Bulgaria	2	28/01/2022
	Rep.of North Macedonia	1	12/01/2022
	Italy	1	01/02/2022
	Moldova	1	02/02/2022
	Romania	78	18/02/2022
	Serbia	11	10/02/2022
	Slovakia	1	21/01/2022
	Ukraine	1	09/02/2022
		Total: 96	

Карта № 1. Разпространение на болестта АЧС в Европа за периода 03.02.-
22.02.2022г.⁴

В своя актуална информация за заболяването африканска чума по свинете в Италия, Северна Македония и Европа с бърза оценка на риска, ЦОРХВ констатитра, че след като в началото на януари 2022 г. беше потвърдено заболяването Африканска чума по свинете (АЧС) при диви свине в континентална Италия (в северозападната област Овада в провинция Алесандрия), вече има и първо потвърдено огнище на АЧС при домашни свине в Северна Македония, в заден двор в с. Драмче (област Делчево), близо до българската граница. Както беше посочено и по-рано в наша информация, това е първият случаи за АЧС в континентална Италия от Генотип II на вируса и е на около 800 км от най-близкия случай при диви свине в Германия.

³ ADIS: https://ec.europa.eu/food/system/files/2022-02/ad_adns_outbreaks-per-disease_weekly.pdf

⁴ ADIS: https://ec.europa.eu/food/system/files/2022-02/ad_adns_outbreaks-per-disease_weekly-map.pdf

Както беше посочено по-горе, Италия съобщи за наличието на АЧС генотип II за първи път. Случаят е потвърден в труп на дива свиня в Северна Италия в област Овада, провинция Алесандрия (регион Пиемонт) в континентална Италия. Тъй като все още няма система за изискване на сертификати за продукти от животински произход от порано свободни райони, няма информация дали е имало скорошен внос. Въпреки това, като се има предвид, че са регистрирани случаи при домашни свине в региона, съгласно новите ограничения¹ на Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/6052 на Комисията ще предотвратят по-нататъшен внос от този заразен регион. Същият регламент обхваща забраните, дерогациите и изискването за сертифициране от всеки регион, засегнат от АЧС, за изпращане на живи прасета или продукти от свински произход или свързани странични животински продукти до държави-членки на ЕС и трети страни. Генотип I на АЧС все още е ендемичен на италианския остров Сардиния от 1978 г. и в момента.

Рискът за България по отношение на заболяването АЧС остава ВИСОК поради повсеместното разпространение на заболяването в популацията на дивите свине у нас и в Европа, и особено тежката епидемиологична обстановка в съседна Румъния, както при домашни, така и при диви свине.

Северна Македония съобщи за първото си огнище на АЧС при домашни свине. Клиничните признаци са наблюдавани от собственика на фермата на 29 декември 2021 г., а първите случаи на умрели свине са съобщени на 01 януари 2022 г. във ферма, тип „задан двор“, разположена в източната част на страната в с. Драмче, община Делчево, близо до българската граница. На 5 януари 2022 г. са взети кръвни проби и органи за лабораторно изследване за АЧС, като на 6 януари са получени положителни резултати. Във фермата са отглеждани 18 бр. свине. Първоначалните епидемиологични изследвания предполагат контакт със заразена дива свиня, като най-вероятен източник на инфекцията. На 7 януари 2022 г. са създадени 3-километрова предпазна зона и 10-километрова зона за наблюдение, а на 10 януари е извършена депопулация на свине във всички свиневъдни обекти в 3-километровата предпазна зона (195 бр. домашни свине). Македонската агенция за храни и ветеринарна медицина (АХВ) е въвела забрана на цялата територия на Република Северна Македония за придвижване на свине, провеждането на изложби или други спортни или културни прояви за всички животни, възприемчиви на заболяването, като до края на този месец ще бъде извършена извънредна инвентаризация на свинете и клиничен преглед във фермите. Забранен е всякакъв вид лов в 11 области в Източния район на страната, в близост на потвърденото огнище. Ловните сдружения и дружини е необходимо да обходят ловните си полета за мъртви диви свине и да се вземат проби, в случай на откриване на трупове на диви свине.

Тъй като в двете засегнати държави, около откритите вече огнища се очаква да бъде приложен интензивен надзор, много е вероятно през следващите дни и месеци да бъдат открити допълнителни огнища на болестта и в Северна Македония и региона Пиемонт, в Италия. Северна Македония, в по-рано публикувано научно становище на ЕОБХ беше идентифицирана като една от деветте балкански държави, определени от Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ), като държава с много висок риск (от 66-100%) за разпространение на болестта на територията ѝ в рамките на една година след проникването на вируса на АЧС в съседни на нея държави (EFSA, 2019). Гърция също беше една от държавите, идентифицирани в това научно становище като такава от

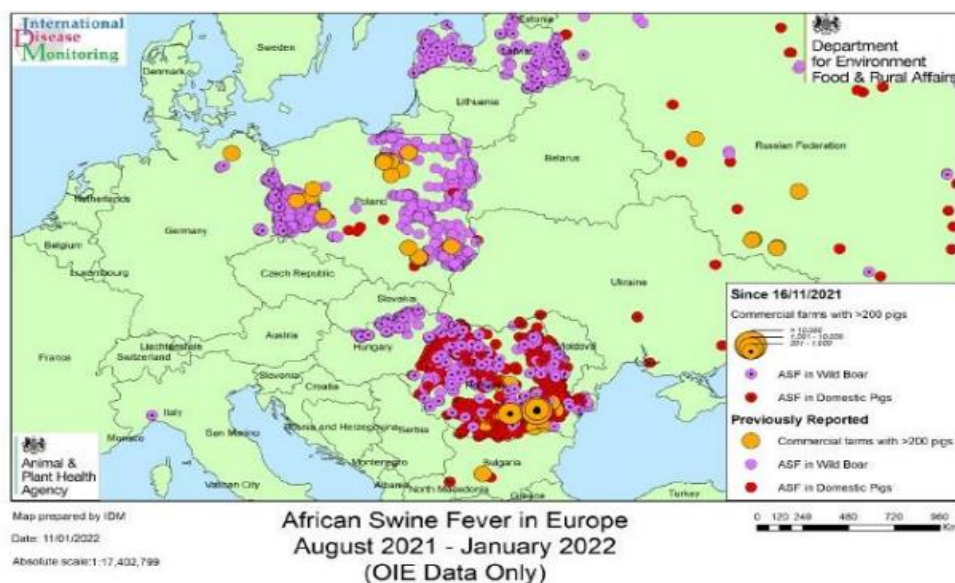

ЕОБХ, въпреки че няма нови съобщения за АЧС след единствения случаи на АЧС при домашни свине в района на гр. Серес през февруари 2020 г.

Вирусът на АЧС продължава да присъства при домашните свине в Източна Европа. Докато броят на огнищата на АЧС при домашни свине в Румъния намаляха след 25 октомври 2021 г., то случаите при диви свине се увеличиха и Румъния продължава да се счита под ограничения в зона III и не може да изнася продукти от свинско месо. АЧС все още циркулира сред диви свине в голяма част от Източна Европа, поради което рискът от проникване на вируса на АЧС чрез продукти от животински произход от засегнатите страни, включително от нелегален внос, все още се счита за умерен. Обаче, рискът по отношение на заболяването АЧС за България остава ВИСОК поради повсеместното разпространение на заболяването в популацията на дивите свине у нас и в Европа, и особено тежката епидемиологична обстановка в съседна Румъния.

От докладите на Световната организация за здравеопазване на животните (ОИЕ)⁵ продължава да се съобщава за чести огнища при домашни свине в Молдова, Румъния, Русия и Украйна. Вирусът на АЧС продължава да циркулира сред популацията от диви свине на територията на цяла Европа.

Карта 2: Огнища и случай на АЧС в Европа за периода август 2021 – януари 2022 г., според ОИЕ

Разпространение в България през 2021 и 2022г.

От началото на 2021 г. по данни на информационната система за обявяване на заболяванията на ЕС (ADIS) са обявени 6 огнища на заболяването при домашни свине, както следва: 2 индустриални ферми (област Пазарджик и Пловдив); 1 ферма за отглеждане на Източно балкански свине (област Варна), 1 фамилна ферма (област Пазарджик) и 2 ферми тип „лично стопанство“ (област Пловдив). Общият брой на засегнатите свине е 13 322 свине. България не е докладвала за нови огнища на АЧС при домашни свине пред ОИЕ или ADIS след ноември 2021 г.

⁵ OIE, African swine fever (ASF) – situation report 2: <https://www.oie.int/app/uploads/2021/12/report-66-current-situation-of-asf.pdf>

В периода 18 ноември 2021г. и 7 януари 2022 г. България е докладвала за **197 случая на АЧС при диви свине**. Само за втората седмица на 2022 г. (07.01 – 14.01.2022 г.) са докладвани нови 13 случая на АЧС при диви свине. Личи ясна тенденция за висок брой на положителните за АЧС диви свине по време на този ловен сезон и за това той бе удължен до 16.01.2022 г. **Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/605** на Комисията от 7 април 2021 година за определяне на специални мерки за контрол във връзка с АЧС **осигурява подход за регионализация**, който се прилага в допълнение към мерките за контрол на болестта и съдържа списък с ограничителните зони в държавите членки, засегнати от огнища на АЧС, или с риск поради близост до огнища. Тези ограничителни зони се разграничават според епидемиологичната обстановка и степента на риска от АЧС и се класифицират като ограничителни зони I (зони в риск), II (с огнища на АЧС при диви свине) и III (с огнища на АЧС при отглеждани домашни свине), като ограничителна зона III включва областите с най-високата степен на риск от разпространение и ограничителните мерки са най-тежки. Понастоящем територията на България попада в зони в част II и III, като през 2021 г. положените усилия за ликвидиране на заболяването дадоха резултат в прекатегоризиране от част III в част II на значителна част от територията на Северна България, където са разположени едни от найголемите индустриални ферми, което облекчи свиневдния сектор. Новата категоризация значително улеснява придвижването и търговията със свине и продукти от тях.

Надзор на болестта при домашни свине:

На 14.01.2022 г. по системата за обявяване на болести по животните на Европейската комисия (ADIS) е регистрирано огнище на АЧС на територията на с. Кръстилци, община Сандански, обл. Благоевград. Вирусът е потвърден при открито мъртво домашно прасе. Със Заповед № РД11-53/17.01.2022 г. на Изпълнителният директор на БАБХ, са разпоредени конкретните мерки за контрол и надзор в засегнатата област.

За последния анализиран период от 11.02.2022 г. до 17.02.2022 г. няма промяна в епизоотичната обстановка на територията на страната при домашните свине. По данни на модул Лов за периода от 10.02.2022 г. до 17.02.2022 г. за изследване за АЧС са постъпили 27 броя проби от диви свине, сред тях няма положителни за наличие на вируса.

2.2. Оценката на риска се фокусира върху оценката на вероятността от поява и разпространение на АЧС е в рамките на Южния Централен регион.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига извърши оценка на факторите, които могат да повлияят на разпространението на болестта и евентуално посоката на разпространение на вируса на АЧС и оцени дали някои области в региона са изложени на по-висок риск от разпространение от други.

За да се оцени вероятността от поява и разпространение на АЧС в Южния Централен регион на България, са идентифицирани **осем групи от потенциални рискови фактори** (показатели), които биха могли да повлияят на повторната поява и разпространението на АЧС:

I. показатели, свързани с разпространението на АЧС в популациите на домашни свине (т.е. ако е позволено храненето с кухненски отпадъци и продукти, наличие на свине на свободно отглеждане, наличие на традиция за домашно клане, както

и значителен брой малки частни стопанства в региона); 1. Показател - състояние на эпизоотичната обстановка в съседни страни и региони на България: Югозападен (Благоевград, Кюстендил, Перник, Софийска и София), Северен централен (Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Търговище) и Югоизточен (Стара Загора, Бургас, Сливен, Ямбол) с отчитане на разпространението на АЧС в популацията от домашни и диви свине, наличие или има забрана за храненес кухненски отпадъци и наличие на свине на свободно отглеждане, наличие на традиция за домашно клане, както и значителен брой малки частни стопанства в региона).

II. Показатели, свързани с разпространението на АЧС в популации на дивата свиня (т.е. средната гъстота на дива свиня и подходящо местообитание в региона);

III. Показатели, свързани със свързаността в района (т.е. търговия със свине и свинско месо / продукти от свинско месо);

IV. Показатели, свързани с обществен интерес (т.е. консумация на свинско месо или продукти от свинско месо и „риск от“ показател за бедност);

V. Показатели, свързани с дейностите по готовност и реакция на Компетентния орган (т.е. дали има действаща система за идентификация и регистрация на свинете, пасивна система за надзор, планиране на извънредни ситуации и лабораторен капацитет).

VI. Хоризонтални системи за контрол в национален и регионален план – идентификация на всички свине и контрол на движението им на територията на региона и страната.

VII. Готовност за предприемане на мерки в извънредни ситуации, актуализирани контингенс планове, включително обезвреждане на труповете съгласно изискванията на действащото законодателство по безопасен за околната среда начин.

VIII. Попълнен контролен лист, образец СОП – ЗХОЖ – 31, Версия: 02 от 25.01.2022г. за готовност за населване и Становище от 25.01. 2022г., на д-р Велко Иванов, официален ветеринарен лекар в отдел ЗЖ при ОДБХ гр. Пловдив, изпратени с писмо от ОДБХ, гр. Пловдив, с вх. Ц-№ 192/27.01.2022г.

Тези групи показатели са избрани въз основа на опит, който вече е натрупан по време на епидемията от АЧС в Европа през последното десетилетие и въз основа на оценката на всички показатели, способстващи за запазване на вируса в дивата природа и способстващи за повторната му поява. **Категориите на рисковете** са определени по организационни, технически области, материална база, производствени единици и т.н. на ЖООС и включват достъп до обекта – огради, фураж - транспортни средства, съхранение, водоснабдяване, проследяване на хигиената и ефективността на дезинфекциите, транспорт - и т. н., съгласно утвърдена СОП⁶ на БАБХ за населване.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига определя вероятността от поява и разпространение на АЧС, като взема по внимание и несигурността на събраните данни за эпизоотологичната ситуация в момента по 5 степенната **скала за нивата на риска**, съгласно Табл.1.

⁶ Стандартна оперативна процедура за реда и минималните срокове за населване на животновъдни обекти за отглеждане на свине, включително и в обекти, в които животни са умъртвени поради възникване на огнище на африканска чума по свинете, Код: СОП – ЗХОЖ – 31, Версия: 01, страница: 1 от 15

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Скала за нивата на риска

Ниво	Пояснение
Незначително (N)	Ниска вероятност за възникване на огнище на АЧС
Ниско (L)	Вероятно възникване на огнище на АЧС при определени обстоятелства
Средно (M)	Възможно възникване на огнище на АЧС
Високо (H)	Много вероятно възникване на огнище на АЧС
Много високо ниво (EH)	Има доказан вирус на АЧС в надзорна или предпазна зона на животновъдния обект.

Табл. 1. Скала на нивата на риска, оценявани по петобална скала за оценка от ЦОРХВ

Поради големия брой **потенциални рискови фактори** и известния ефект, който тези показатели могат да имат върху повторната поява и разпространение на АЧС (особено тези, свързани със структурата на сектора на отглеждане на домашни свине, наличието на дива свиня и редица социални фактори), **вероятността АЧС да се появи отново и разпространи в рамките на региона е с оценка от ВИСОКО НИВО на риск (H)**, тъй като от началото на 2021 г. на територията на страната не са констатирани случаи на АЧС при домашните свине, но за сметка на това по системата за уведомяване за болести по животните (ADIS) на територията на страната са установени 157 вторични случаи на заболяването, със засегнати 289 диви свине в почти цялата страна (областите Монтана, Габрово, София-област, Бургас, Пазарджик, Стара Загора, Хасково и Ямбол).

Оценени са всички риск показатели (фактори на риска), способстващи за запазване на вируса в дивата природа, при домашни прасета, наличие в други промишлени и частни стопанства, вкл. и при ИБС и в съседните региони, способстващи за повторната му поява и разпространение в ЖООС.

Рискът се определя като вероятност от поява и разпространение на АЧС, включително като се вземат под внимание и несигурността на събраните данни за епизоотологичната ситуация в момента и скалата за нивата на риска.

Данните, събрани за идентифицираните показатели са качествени, и/или количествени. За да се определи дали вероятността от поява и разпространение на АЧС е по-висока за конкретен регион, стойността на количествените показатели следва да бъде сравнявано със средната стойност на показателите на областите, в които има регистрирани огнища на АЧС. Един регион се счита под риск от поява и разпространение на АЧС, ако е налице поне един качествен показател или поне един количествен показател.

Изводи:

1. Експертите на ЦОРХВ направиха оценка на риска от поява и разпространение на заболяването АЧС за Южен Централен регион на страната въз основа на оценката на всички риск показатели (фактори на риска), способстващи за запазване на вируса в дивата природа, наличие при домашни свине, наличие в други индустриални, фамилни и лични ЖООС, вкл. и при свободно отглежданите ИБС, способстващи за повторната му поява и разпространение. Рискът се определя като вероятност от поява и разпространение на АЧС и въздействието му върху сектора на свиневъдството, вкл. като се вземат под внимание и несигурността на събраните данни за епизоотологичната ситуация в момента и скалата за нивата на риска. Необходимо е усилията за ликвидиране на заболяването да продължат, за да се постигне

[D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%20%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%B5%2031.01.2019.pdf.](#)

София, 23.02.2022 г.

Изготвили оценката:

Доц. Илиян Костов, д.в.м.

Проф. Георги Георгиев, д.в.м.н.

Д-р Евгени Макавеев

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

Линкове към предишни информации на ЦОРХВ за африканската чума по свинете

Както и други материали:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>